

ДО ЮВІЛЕЮ СВІТЛАНИ СЕРГІЇВНИ БЕССОНОВОЇ

Цей рік — ювілейний для Світлани Сергіївни Бессонової — відомого скіфознавця, кандидата історичних наук, старшого наукового співробітника Відділу археології раннього залізного віку Інституту археології НАН України.

Світлана Сергіївна народилася 4 січня 1943 р. на станції Графська неподалік Воронежа, в родині залізничника. Її шкільні роки пройшли в Латвії, куди в 1945 р. перевели на роботу батька. В 1960 р. вона із золотою медаллю закінчила середню школу в м. Резекне Латвійської РСР і вступила на історичний факультет Московського державного університету. Світлана навчалася на кафедрі археології у знаного фахівця Ірини Володимирівни Яценко. Під її керівництвом готувала та захищала дипломну роботу «Єлизаветовський курганий могильник на Нижньому Дону», брала участь у розкопках грецької факторії Чайка поблизу Євпаторії, а також кизил-кобинського поселення Балта-Чокрак Гірського Криму.

Після закінчення 1965 р. університету Світлана Сергіївна працювала в Керченському історико-археологічному музеї (1965—1971 рр.) на посадах наукового співробітника та зав. відділу давньої історії. Вона брала участь у роботі античних експедицій у Пантикапеї та Ілураті, поселенні Огоньки, провадила охоронні розкопки одного зі склепів 2-го Трибратнього кургану в Керчі (1967 р.), самостійні дослідження курганів на Керченському півострові (1966—1969 рр.), підготувала декілька публікацій. Першою з них була публікація матеріалів охоронних розкопок співробітника музею Л.Г. Мацкевого в Пантикапеї (1968 р.). У 1970—1972 рр. С.С. Бессонова розпочала охоронні розкопки античного міста Кітей, пізніше продовжені колегою по музею Є.О. Молевим.

У 1971 р. Світлана Сергіївна вступила до аспірантури ІА АН УРСР, де її науковим керівником став один з найвідоміших скіфознавців, професор Олексій Іванович Тереножкін. Відтоді її життя пов'язане з Києвом та Інститутом археології, в якому спочатку була науковим (1974—1984 рр.), а надалі (від 1984 р.) старшим науковим співробітником. У 1979 р. С.С. Бессонова захистила кандидатську дисертацію «Религиозные представления населения Степной Скифии». Ця тема — релігія скіфів — згодом була доповнена іншими: етнокультурна й етнополітична історія населення

скіфського часу степової та лісостепової смуг Східної Європи.

С.С. Бессонова — активний польовий дослідник. Ставши співробітником Інституту археології, вона працювала на розкопках курганів у різних новобудовних експедиціях у Запорізькій, Дніпропетровській і Черкаській областях, а також неодноразово поверталася до степового Криму (у складі експедиції В.М. Корпусової), а також Керченського півострова, очоливши експедицію з розкопок Акташського курганного могильника (1980—1981 рр.), за результатами якої видано колективну монографію, пізніше — з дослідження античного міста Парфеній разом із співробітниками Керченського історико-археологічного музею (2006—2008 рр.).

Водночас ще 1979 р., після робіт на Дністрі, Світлана Сергіївна зацікавилася проблематикою скіфського часу лісостепової смуги України, яка все більше її приваблювала. Відтак, вона брала участь в охоронних розкопках курганів (експедиція Г.Т. Ковпаненко 1982—1986 рр.), зокрема й керувала 1986 р. окремим загonom, що провадив розкопки в Катеринопільському р-ні Черкаської обл. Найважливішими своїми здобутками С.С. Бессонова вважає багаторічні розкопки Мотронинського городища скіфського часу в Лісостеповому Подніпров'ї (1988—1996, 2000—2001 рр.). Результати їх видані у вигляді монографій (1986; 2001).

Додамо, що Світлана Сергіївна здійснила в 1987 і 1989 рр. численні розвідки археологічних пам'яток на території п'ятьох районів Кіровоградської обл., пов'язані з підготовкою Зводу археологічних пам'яток Української РСР. Багато часу та зусиль потребувала робота з підготовки ще двох колективних зводів: скіфських поховальних пам'яток степового Північного Причорномор'я та пам'яток скіфського часу

Дніпровського Лісостепового Правобережжя. Останнім часом вона здійснила масштабні археологічні обстеження на Черкащині.

С.С. Бессонова автор і співавтор понад 150 праць, зокрема дев'яти книжок (дві індивідуальні). З-поміж них: «Религиозные представления скифов» (К., 1983), «Акташский могильник скифского времени в Восточном Крыму» (К., 1986, у співавторстві з К.П. Бунятян і Н.А. Гаврилюк), «Памятники скифской эпохи Днепровского Лесостепного Правобережья» (К., 1989, у співавторстві з Г.Т. Ковпаненко та С.А. Скорим), «Мотронинское городище скифской эпохи» (К., 2001, у співавторстві зі С.А. Скорим), «Каменные изваяния в контексте этнополитической истории Скифии» (STRATUM plus. — 2005—2009. — № 3), «Братолюбовский курган» (К., 2009, у співавторстві з А.І. Кубишевим і М.В. Ковальовим).

Авторові цих рядків пощастило не тільки бути разом із С.С. Бессоновою співробітниками одного наукового відділу, а й працювати з ювіляркою в експедиціях протягом декількох років, бути співавтором деяких наукових праць. І завжди вражали її дивовижна працездатність, відповідальність, ретельність і широка ерудиція у виконанні досліджень будь-якого роду.

Слід також додати, що Світлана Сергіївна докладає багато зусиль для підготовки науковців. Жодна обговорювана у відділі робота не уникла її прискіпливого критичного аналізу, до якого, нічого сказати, мусять дослухатися молоді науковці. С.С. Бессонова не тільки авторитетний і знаний фахівець-скіфознавець, але й доброзичлива людина, яка користується великою повагою колег не тільки відділу археології раннього залізного віку, а й загалом Інституту археології.

Ми щиро бажаємо ювілярці доброго здоров'я і творчого довголіття.

С.А. СКОРИЙ